

BESLUTSPROTOKOLL
Sammanträdesdatum
2024-02-15

Arbetsnämndens kansli
Sveriges Kommuner och Regioner

Diarienummer: SKR 2023/02319

Plats och tid: Hornsgatan 20, den 15 februari 2024 kl. 10.00 – 14.00

Dispensansökan från Strömsunds kommun

Arbetsnämndens beslut
Arbetsnämndens beslut framgår av bilaga, 4 sidor.

Tidsperiod för beviljad dispens
Tidsperiod framgår av bilagan.

Ärendebereidning
Ärendet har beretts av SKR, Kommunal samt Vårdförbundet.

Beslutet expedierat 2024-03-07

Ordförande
Kurt Eriksson

Dispensansökan Strömsunds kommun

Bakgrund

Den 30 november 2022 gjordes på det kommunala området ändringar i kollektivavtalens arbetstidsbestämmelser. Ändringarna föranleddes av kritik från EU-kommissionen som hotade att stämna Sverige för fördragsbrott då arbetstidslagen och kollektivavtalens tillämpning inte garanterade arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila under en 24-timmarsperiod.

För att uppfylla kraven i EU:s arbetstidsdirektiv skärptes reglerna i AB § 13. Huvudregeln i § 13 mom. 5 är att arbete och dygnsvila ska förläggas alternerande under varje period om 24 timmar så att arbete och vila regelbundet följer på varandra.

I undantagsfall får huvudregeln frångås och det gäller endast vid kombinationen arbete och jour om det föreligger särskilda skäl i verksamheter med ansvar för liv, hälsa och säkerhet.

Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl ska tydligt motiveras och göras utifrån en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila, vilket följer av en skyddslagstiftning, och verksamhetens behov av att säkra bemanningen. Den sammanlagda tiden får då som högst uppgå till 20 timmar.

Ändringarna i AB § 13 gäller från den 1 oktober 2023.

I maj 2023 gjordes följdändringar i vissa bilagor till HÖK/AB. De nya bestämmelserna i avtal samt bilagor träder i kraft den 1 februari 2024.

Samtidigt med ändringarna i bilagorna till HÖK/ AB träffades en överenskommelse om möjlighet till dispens från AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB i samband med planerad arbetstidsförläggning. Den sammanlagda arbetstiden får då som högst uppgå till 24 timmar. I överenskommelsen konstaterar centrala parter att dispens ska tillämpas restriktivt.

Frågor om dispens beslutas av en särskilt inrättad arbetstidsnämnd. Dispens kan beviljas i högst ett år.

Bestämmelserna om dispens finns i § 3 i överenskommelsen om dispens och har följande lydelse.

§ 3 Dispens

Centrala parter inrättar ett dispensförfarande som ska tillämpas restriktivt.

Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Det ska vid dispens alltid göras en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endast då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och kräver sådan förläggning.

Räddningstjänsten kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov.

Anmärkning

Dispensen avser endast det planerade undantaget i AB § 13 mom. 5 och motsvarande bestämmelser i bilagor. I övrigt gäller § 13 och bilagor i sin helhet.

Ansökan från Strömsunds kommun

Strömsunds kommun har inkommit med en ansökan om dispens avseende avvikelser från AB § 13 mom. 5. Ansökan avser den operativa personal som arbetar inom ambulansverksamheten Närvård Frostviken, Gäddede sammanlagt 8 arbetstagare, 4 ambulanssjukvårdare och 4 sjuksköterskor.

Närvård Frostviken är lokaliserat i Frostviken som ligger längst norrut i Jämtland och gränsar till Lappland och Norge. Frostvikens tätort är Gäddede.

Gäddede ambulansverksamhet tillhör organisatoriskt Närvård Frostviken med ett avtal mellan Region Jämtland Härjedalen och Närvård Frostviken om fördelningen av respektive organisations ansvarsåtagande av ambulanssjukvården. Ambulansen Gäddede är stationerad i Gäddede centrum och har lokaler tillsammans med räddningstjänst och polis. Här finns en dygnsambulans som bemannas av två personer där minst en person i besättningen enligt lag ska vara utbildad sjuksköterska.

Frostviken har en areal på 4 213,70 kvadratkilometer med en befolkning, per december 2022, på 779 personer av dessa är 341 personer 60 år eller äldre. En av de bosättningar som är mest avlägsen från Gäddede tätorten är Ankarvattsliden som ligger ca 70 km norrut från Gäddede. Från Ankarvattnet till Östersund är det ca 30 mil enkel väg.

En uttryckning till Östersund från Gäddede beräknas idag att ta uppskattningsvis sju timmar tur och retur vid enkel körning utan andra uppdrag på vägen.

Ambulansen har körningar inom hela kommunen och vid behov också till grannkommunerna Krokoms och Östersund. Ambulansen ingår i regionens totala

resurs och kan bli utkallad på uppdrag inom länet om den är närmaste bil vid larm.

Därutöver har ambulansstationerna i Gäddede, Storlien och Funäsdalen ett avtal med den norska ambulanssjukvården om samverkan i gränsområdet. Det innebär att både svensk och norsk ambulans kan larmas för insatser över riksgränsen.

På grund av befolkningmängden finns få bofasta individer att rekrytera till arbetsplatsen. I dag är endast hälften av personalstyrkan fastboende i området. Resterande del av ambulanspersonalen pendlar allt från 8 - 18 mil enkel väg för att komma till arbetet.

För att möta kriteriet om 12 timmars arbetspass krävs minst tio heltidsarbetande. Idag finns det fem heltidsanställda samt tre som är anställda på 75%.

Arbetsgivaren har försökt att rekrytera personal men har inte fått någon sökande.

Vidare krävs det vikarier för att bemanna planerad och oförutsedd frånvaro, vilket saknas. Den så kallade "resursen" som finns hos Regionen är inte tillgänglig för verksamheten, vilket gör det dyrare att få tag på vikarier och ökar sårbarheten i bemanningen.

Bedömning

Strömsunds kommun har ansökt om dispens för ambulansverksamheten Närvård Frostviken, Gäddede. Ansökan omfattar hela den operativa personalen i verksamheten, fyra ambulanssjuksköterskor och fyra ambulansvårdare.

Ansökan söks för att under ett år fortsätta med 24 timmars tjänstgöring under veckans alla dagar.

Som framgår av den ovan redovisade avtalstexten ska arbetsgivaren ha uttömt alla möjligheter att förlägga arbetstid utifrån kollektivavtalets regler tillsammans med de undantag som finns för verksamheter med ansvar för liv, hälsa och säkerhet. Vidare ska arbetsgivaren redogöra för vilka åtgärder som har vidtagits för att arbetstid enligt AB och bilagor ska kunna förläggas och en beskrivning av varför det inte är möjligt.

Kommunen har beskrivit de ansträngningar som gjorts för att kunna göra anpassningar till de nya arbetstidsreglerna. En anpassning innebär att det krävs minst 10 heltidsanställda i personalstyrkan. I dag finns fem personer som är heltidsanställda samt tre som är anställda på 75%. Kommunen har gjort stora ansträngningar för att rekrytera ytterligare personal samt erbjudit vikarier att få en tillsvidareanställda och att detta inte har givit något resultat.

Arbetstidsnämnden anser att de skäl som anges i ansökan är relevanta för bedömning av ärendet. Särskilt noteras att verksamheten i Gäddede är att

betrakta som glesbygd och upptagningsområdet har en omfattande areal samt innefattar samarbete över riksgränsen till Norge. Vidare noteras att hälften av ambulansverksamhetens 8 medarbetare har mellan 8 – 18 mils pendlingsavstånd (enkel väg) samt att dessa kommer att omvärdera om de kan arbeta kvar vid väsentlig utökning av antalet arbetspass. Därtill försöker arbetsgivaren, kontinuerligt, att rekrytera medarbetare såväl lokalt som nationellt samt erbjudit vikarier att få en tillsvidareanställning.

I överenskommelsen om dispens nämns som exempel enstaka verksamheter i glesbygd med begränsad tillgång på viss specifik kompetens som omständigheter där det kan vara nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar. Enligt nämndens bedömning uppfyller Strömsunds kommuns ansökan väl förutsättningarna för att beviljas dispens så att verksamheten kan upprätthållas.

Nämnden vill samtidigt peka på vikten av att arbetsgivare i denna typ av verksamhet säkerställer att arbetstagarna får vila och återhämtning under arbetspasset.

Beslut

Arbetstidsnämnden beviljar Strömsunds kommun dispens enligt ansökan under tiden 1 februari 2024 – 31 januari 2025.

Beslutet avser en begränsad tid och förutsätter att arbetet med omställning till de nya arbetstidsbestämmelserna fortgår